

Wetenschapper vindt

Steven Schuit

'Zonder problemen wordt in tien dagen een monstrueuze wetswijziging voor financieel toezicht door de Kamer geloodst waarmee de AFM een blanco cheque heeft om in te grijpen in de markt'

.....
Leon Heuts
journalist
.....

Ze zijn weer *on speaking terms*, maar van harte gaat het niet. Wouter Bos dreigde brutaal in te grijpen, indien lagere overheden doorgingen met de claim tegen de IJslandse bank Landsbanki. Immers: op eigen houtje opereren van de provincies zou ten koste gaan van de vele Nederlandse spaarders. De provincie Noord-Holland dreigde daarop weer met torenhoge claims tegen

de staat. Een teken aan de wand: nu de kredietcrisis om zich heen slaat, zullen we het woord 'claim' nog vaak horen. Het conflict tussen Bos en de provincies, maar ook de miljarden die door gedupeerde aandeelhouders van Fortis worden geëist van de overheid en bestuurders, zijn het eerste kanongebulder in een onvoorspelbare juridische oorlog.

Dat denkt ook ondernemingsjurist Steven Schuit, verbonden aan advocatenkantoor Allen & Overy, en als hoogleraar Corporate governance verbonden aan de Universiteit Utrecht en Nyenrode. 'Toch had niemand voorzien dat het zó

heftig zou gaan worden. Je ziet dat op het gebied van wet- en regelgeving: er was niets voorbereid. Dus wat krijg je? Zonder problemen wordt in tien dagen een wetsvoorstel tot wijziging van de Wet op financieel toezicht door de Kamer geloodst, waarmee de financiële toezichthouder AFM een blanco cheque heeft om in te grijpen in de markt. Een monstrueuze en schandelijke wetgeving, waarvan hoogleraar ondernemingsstrafrecht Daan Doorenbos in het *NJB* terecht gehakt heeft gemaakt.' De consequentie van deze hubris is volgens Schuit dat Bos een provincie de mond probeerde te

snoeren, die op grond van het burgerlijk recht een volledig legitieme claim heeft. 'En zelfs als dit door overleg wordt opgelost, dan bewijst het gebakkelei dat de centrale overheid nu meent dat alles kan. Nood breekt immers wet. Je ziet dat ook bij Fortis, waar de overname van de ABN-Amro-aandelen in een vloek en een zucht is gegaan. Nu heb ik daar op zich geen commentaar op, ware het niet dat de aandeelhouders volledig zijn vergeten. Een uiterst ongelukkige stap, dus die claims zijn zeer begrijpelijk.'

De rol van de staat zal zeker nog onderwerp zijn van stevige juridische touwtrekkerij. Maar meer in het algemeen ziet Schuit een aantal juridische consequenties van de kredietcrisis. 'We krijgen zogeheten *class actions*: aandeelhouders die belangrijke verliezen hebben geleden, gaan zich samenvoegen. Massaschadeclaims dus, in de hoop verhaal te kunnen halen bij verantwoordelijken. Daarnaast proberen kredietbanken af te komen van kredieten die eenvoudig opzegbaar zijn: rekening-couranten. Kredietnemers, kleine ondernemingen bijvoorbeeld, komen daardoor in acute nood. Ik verwacht dan ook de nodige faillissementen. Curatoren zijn daar niet blij mee, dus zal in juridische procedures moeten worden uitgemaakt of de banken redelijk en billijk hebben gehandeld. Daarbovenop vallen er klappen in de hypotheekmarkt. We denken in Nederland graag dat het afsluiten van hypotheekleningen veel zorgvuldiger gebeurt dan in de Verenigde Staten, maar ook in Nederland is er weinig schroom om een hypothecaire lening te gebruiken om een auto te kopen, via een tophypotheek. Als de huizenmarkt instort, en Rabobank-voorzitter Heemskerk is daar terecht zeer bezorgd over, dan zijn de beren los. Niemand – ook advocaten niet – leest zorgvuldig de hypotheekakte door, maar daar staat echt in dat als een huis onder een bepaalde waarde zakt, de vordering door de bank opeisbaar wordt. Veel particulieren zouden in moeilijkheden komen, en die gaan zich natuurlijk verweren. Ik denk dat het hierbij weinig tot procederen zal komen, maar wel onderhandelingen met juridische steun.

Door de kredietcrisis zal een bank zich wel vijf keer bedenken voordat er geld wordt geleend – bijvoorbeeld voor een riskante overname of fusie. Nog ander-

'Het kapitalisme zal heus nog wel een tijdje meegaan'

half jaar geleden was er geld te over, en de voorwaarden waaraan een onderneming moest voldoen voor krediet waren buitengewoon slap. Dat geld moest toch worden belegd, dus als bank nam je de nodige risico's in het uitlenen. De voorwaarden – *financial convenants* – werden steeds soepeler, of verdwenen zelfs volkomen. Nu wordt dat flink aangehaald: leningen worden juridisch volledig dichtgetimmerd, banken stellen absurde eisen.'

De juridische consequenties verbloemen enigszins dat de kredietcrisis daadwerkelijk slachtoffers eist: kleine ondernemingen en dito beleggers, hui-

zenbezitters. Schuit, die als hoogleraar *Corporate governance* alles weet van goed bestuur: 'Sommigen zeggen, bijna opgelucht, dat dit het einde is van dat vermalde kapitalisme. De Duitse aartsbischop Reinhard Marx bijvoorbeeld, die dan een pleidooi houdt voor terugkeer naar het Rijnlandse model – waarbinnen een onderneming zijn maatschappelijke verantwoordelijkheid neemt. Ik vind dat redelijk bespottelijk. Alsof dat Rijnlandse model "meer moraal" zou garanderen. Er was in Nederland net zo goed discussie over de beloning van Nuon-topman Ludo van Halderen, en er zijn weinig bedrijven meer Rijnlands dan Nuon. Ja, er zullen dingen veranderen door deze crisis. Het succes van een onderneming zal in de toekomst minder worden toegeschreven aan één persoon, en dat zal de excessieve beloningen temperen. En ik denk dat de samenstelling van de Raad van Commissarissen beter doordacht zal zijn: is er voldoende kritisch vermogen om het bestuur kritisch tegengas te geven? Dat zijn belangrijke veranderingen, maar vooral toch *finetuning*. Het kapitalisme zal heus nog wel een tijdje meegaan.'

(advertentie)

INTERNATIONAAL JURIDISCH INSTITUUT

Spui 186
2511 BW
's-Gravenhage
telefoon 070-3460974
telefax 070-3625235
E-mail iji@worldonline.nl

Het Internationaal Juridisch Instituut adviseert in zaken betreffende internationaal en buitenlands recht, in het bijzonder waar het gaat om vragen van internationaal privaatrecht en buitenlands privaatrecht en procesrecht.

Werkterreinen zijn onder andere:

- personen- en familierecht
- nationaliteitsrecht
- erfrecht
- procesrecht
- overeenkomstenrecht
- strafrecht
- onrechtmatige daad

De brochure inzake taak, werkwijze en tarifiering wordt op verzoek toegezonden.

Bezoek onze site: www.iji.nl